

Gilde Utrecht Nieuws

jaargang 23, nummer 4, december 2022

Redactioneel

Colofon
Gilde Utrecht is een vrijwilligersorganisatie van vijftigplussers waarin ongeveer tweehonderd mensen hun ervaring - opgedaan in werk en hobby - belangeloos inzetten voor Utrechtse stadgenoten.

Aan dit nummer werkten mee
Geert van Beek, Han Davidse, Afke van Dijk, Johan Le Fèvre, Gerlofke Hekelaar, Henk van Hilten, Wim Horst, Hans Marcelis, Martine Onnekink en haar taalmaatje Oksana, Bertie Schonk, Paula Swieringa, Martijn Verviers

Redactie
Thom van Rossum, Cor van Santen, Aart de Veer en Nienke Willemsen

Secretariaat
Gilde Utrecht, Lange Smeestraat 7, 3511 PS Utrecht. Tel. 030 234 32 52
e-mail kantoor@gildeutrecht.nl
website www.gildeutrecht.nl

Drukkerij
Drukkerij All Print Utrecht te Culemborg

Oplage
250 exemplaren

Sluitingsdatum kopij jaargang 24 nummer 1
1 maart 2023

Foto omslag en achterpagina
Geert van Beek
Omslag: Jacobskerksteeg
Achterkant: Etalage Passementerie (Achter Sint Pieter 17)

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden kopij in te korten. De inhoud van de ingezonden kopij valt buiten de verantwoording van de redactie.

Aan dit laatste nummer van jaargang 23 werkte een uitzonderlijk groot aantal van dertien mensen mee. En de inhoud is weer een bonte verzameling van onderwerpen: van kerstmenu tot parkcoördinator, van Kathmandu tot Örebro en van promeneur tot winnaar van de Groate Utreg Kwis. En nog veel meer zaken die uw aandacht verdienen. De traditionele eindejaarsbijeenkomst behoort tot het verleden en komt terug in het voorjaar zoals ook dit jaar het geval was. Gilde Utrecht Nieuws wordt voor het merendeel door een aantal vrijwilligers bij u thuis bezorgd; ten afscheid van 2022 zit daar nu een aardige attentie bij. Beschouw het als een gebaar van waardering voor het werk dat u voor het Gilde doet.

Thom van Rossum

Inhoud

pag

Redactioneel 2

Nieuws uit de Lange Smeestraat 3
Boeuf bourguignon en een borrelglaasje wijn

De Groate Utreg Kwis – de ervaringen

Van de bestuurstafel 7
Toen en nu

Rondleidingen 8
Fotoreportage – bezoek aan het Vorstelijk Complex

'Afgewandeld'

Taal en conversatie 10
De tiramisu, een kerstvertelling

Samenspraak voor Oekraïners? Dat vergt een andere aanpak!

In de schijnwerper 13
Een confrontatie van heden met verleden

Een boomklimmer tussen politiek, bewoners en welzijnsorganisaties

Geef de pen eens door 16

Column van Han Davidse 17

Puzzel 18

De achterpagina 19

Boeuf bourguignon en een borrelglaasje wijn

Kerstmis in de jaren zeventig en tachtig in Apeldoorn verliep altijd volgens een vast stramien. Mijn moeder versierde de kerstboom, met mij als hulpelf. Ik mocht -tot mijn verdriet- alleen rode en zilveren ballen ophangen, want dat was smaakvol. Mijn vader was degene die eerst de kerstlichtjes en daarna de spuuglelijke mobile met kerstmannetjes uit de knoop moest halen. Ter verhoging van de feestvreugde maakte mijn moeder kerststukjes van hulst uit onze tuin met een rode kaars erin. Daarbij moest je goed opletten dat het geheel geen vlam vatte omdat de kaars te kort en de blaadjes te droog waren geworden. Het aansteken van de kaarsjes van de 'kerstmolen' met engeltjes en belletjes was ook altijd een hoogtepunt.

Mijn moeder maakte altijd dezelfde klassiekers voor het diner. Op het menu voor de twee kerstdagen stonden als voorgerechten garnalencocktail en meloen met rauwe ham, de hoofdgerechten waren boeuf bourguignon en fondue (eind jaren zeventig werd de fonduepan ingeruild voor gourmetstelletjes* met de bijbehorende bruine borden met vakjes)

Elk jaar komt het engelenmolentje weer tevoorschijn

en de toetjes waren chipolatapudding (altijd 1e kerstdag) en flensjes met vanille-ijs en geflambeerde kersen (altijd 2e kerstdag). Mijn broer en ik kregen bij het eten rode wijn in een borrelglaasje. Want dat was feestelijk. Sowieso werd bij ons thuis ook buiten de feestdagen niet erg moeilijk gedaan over alcohol in combinatie met kinderen. Mijn broer en ik kregen slokjes bier bij de nasi als we uitgeschoten waren met de sambal, een schep pruimen ingelegd in rum in de vanillevla en we dronken glühwein op Sinterklaasavond...

Oud & Nieuw kende ook een paar klassiekers zoals oliebollen en appelflappen, gebakken door mijn vader. Mijn moeder maakte een grote aardappelsalade naar een recept uit de Libelle, voor later op de avond, die ik mocht versieren met augurkjes, zilveruitjes, gevulde eieren en een klok getekend met ketchup. Ik zette de klok altijd op 5 voor 12. We keken naar de oudejaarconference van Wim Kan (daar snapte ik nog niet veel van, maar ik mocht lekker laat opblijven), Freek de Jonge (geen idee waar het over ging, maar ik vond het enorm grappig) en Seth Gaaikema (saai). De sjoelbak werd uit de gangkast gehaald voor een heuse sjoelcompetitie.
Ik vond dat soort tradities fijn, ook al lustte ik geen garnalencocktail. Het bood een gevoel van veiligheid en verbondenheid die de rest van het jaar - zeker in de sombere jaren tachtig - soms best ver te zoeken was.
In mijn eigen gezin hebben we geen vaste tradities wat het eten en de kerstboom betreft. Meestal verzin ik iets in overleg met mijn kinderen die allemaal van lekker eten houden. We versieren met zijn allen de kerstboom in een zo hysterisch mogelijk kleurenpalet, waarbij het dan wel weer traditie is dat er minstens één decoratie sneuvelt. En met oud en nieuw houden we een sjoelcompetitie en zijn ruim voor middernacht alle oliebollen en appelflappen al opgegeten.

het oude doosje van het engelenmolentje

Hopelijk kijken mijn kinderen later ook met nostalgie terug op de feestdagen. En voor wat extra nostalgie in dit Gildenieuws hierbij het recept van boeuf bourguignon. Maar omdat ik geen vlees eet, heb ik de boeuf eruitgegooid en vervangen door paddenstoelen. Net zo lekker, beter voor je portemonnee en het milieu, en ook een stuk aangenamer voor de koe in kwestie.

Hysterische kerstboom

Recept

Ingrediënten voor 4 personen:
200 ml stevige rode wijn (bourgogne) plus 1 of meer glazen van dezelfde rode wijn
15 g gedroogd eekhoorntjesbrood
600 g gemengde paddenstoelen bijv. shiitakes, kastanjechampignons, grof gesneden
3 el olijf- of zonnebloemolie
1 kg kruimige aardappels geschild, in stukken
zout en zwarte peper
4 sjalotten in ringetjes
2 stengels bleekselderij, klein gesneden
2 winterwortels in plakjes van 1-2 cm
3 tenen knoflook geperst
1 bosje tijm gerist
laurierblaadje
1 klein blikje tomatenpuree 70 g
200 ml paddenstoelenbouillon
75 ml (plantaardige) melk
2 el (plantaardige) boter
1 el maïzena
zakje zuurkool

Doe het eekhoorntjesbrood in een kom, giet er een scheut kokend water overheen en laat weken. Schenk jezelf een glas rode wijn in en proef of ie lekker is.
Bak de gemengde paddenstoelen in 2 eetlepels olie rondom bruin in een grote (braad)pan. Doe ze in een schaal en zet apart.
Breng de aardappels in een laag koud, gezouten water aan de kook en kook ze in 15-20 minuten gaar. Vergeet niet om steeds de wijn goed te blijven proeven.
Doe de zuurkool in een pannetje en zet het met een flinke klont boter op een zacht vuur zodat het langzaam warm kan worden. Dit mag best lang, wordt het alleen maar lekkerder door. Er mag trouwens ook best een scheut witte wijn door.
Verhit intussen opnieuw 1 eetlepel olie in de (braad)pan. Fruit hierin de sjalot, bleekselderij en wortel 5-10 minuten op laag vuur. Schep intussen het eekhoorntjesbrood uit het weekwater; bewaar het weekwater en hak het eekhoorntjesbrood heel klein.
Voeg de knoflook toe aan de (braad)pan en bak 1 minuut mee. Roer de tijm, het laurierblaadje, de tomatenpuree en het eekhoorntjesbrood erdoor. Giet 200 ml rode wijn en de paddenstoelenbouillon erbij. Mocht je glas wijn nu leeg zijn, dan kun je het weer bijvullen. Giet het weekwater van het eekhoorntjesbrood door een fijn zeefje in de pan. Breng het geheel aan de kook en laat 10 minuten pruttelen.
Verwarm in een klein pannetje de (plantaardige) melk. Giet de aardappels af en zet ze terug op laag vuur. Voeg de warme melk en 1 eetlepel boter toe en draai het vuur uit. Stamp met de pureestamper tot een romige aardappelpuree.
Maak een papje van de maïzena en wat water en roer dit door de paddenstoelensaus. Vis het laurierblaadje uit de saus. Vraag iemand om de tafel te dekken want het eten is nu bijna klaar.
Voeg de geroerbakte paddenstoelen toe en laat het geheel nog 10 minuten door pruttelen. Breng op smaak met zout en peper en serveer de paddenstoelen bourguignon met de aardappelpuree en de zuurkool.

Tip: stoofpeertjes passen hier prima bij!

Geheimtip: doe bij de laatste stap van het recept een klein schepje marmite door de saus. Wel goed doorroeren, want klodders marmite in de saus zijn niet zo feestelijk.

Ik wens jullie allemaal heel fijne feestdagen, met of zonder tradities.

Tekst en foto's Gerlofke Hekelaar

**Dat we in Nederland nog steeds massaal gourmetten is het resultaat van de promotiecampagne 'Gourmet, probeer 't eens!', die eind jaren zeventig werd gevoerd door het toenmalige Voorlichtingsbureau Vlees en het Bedrijfschap Slagersbedrijf. De campagne was een reactie op de steeds grotere populariteit van kaasfondue, die op zijn beurt stevig in de markt werd gezet door het Nederlands Zuivelbureau. Gourmetten won glansrijk. Bij afdelingen van organisaties als de Nederlandse Bond voor Plattelandsvrouwen werden gourmetparty's georganiseerd, die enorm aansloegen en uiteindelijk was -en is- heel Nederland aan de gourmet. De oude gourmetstellen van mijn ouders doen nog steeds dienst, maar nu in het huishouden van mijn broer, een enorme vleesliefhebber. Ik heb de kerstmolen met de engeltjes. En de sjoelbak.*

De Groate Utreg Kwis – de ervaringen

De Groate Utreg Kwis, onder andere georganiseerd door Gilderondleider Peter Gieling, was in het kader van de viering van Utrecht900 opgezet voor alle inwoners van alle wijken van Utrecht. De 900 deelnemers zijn helaas niet gehaald, maar toch ging een flink aantal teams eind september naar hun locatie voor de eerste ronde van de kwis. Onder de deelnemers en de vrijwilligers ter plaatse waren ook vele Gildemensen. We vroegen hen hun ervaringen en anekdotes met ons te delen.

Gokken

Mijn team Oost4 - drie vrouwen en twee mannen - heeft drie zaterdagen meegedaan aan de kwis, en dat met redelijk succes (38 van de 60 punten). De vragen waren verdeeld over een veelheid van onderwerpen die voor menigeen nieuw waren: van voetbal via nieuwbouw naar geschiedenis en politiek. Net zo heterogeen als de Utrechtse bevolking. Er was geen duidelijke werkwijze maar wel een nauwkeurige registratie van de antwoorden die wij gokkenderwijs te berde brachten. Soms werd er een antwoord genoemd dat onherroepelijk leek door de wijze waarop de 'deskundo' het bracht. Als dan bleek dat het niet het juiste antwoord was geweest, kwam er echter geen schaamrood aan te pas maar legden we ons neer bij de instinker.
De finale hebben we niet bereikt en daarop hadden we ook niet gerekend. Daarom hebben we een gezellige slotborrel gehouden die wel voor herhaling vatbaar is.

Thom van Rossum

Het winnende team met Gildevrijwilliger Johan Le Fèvre (derde van links)
Foto: Rob van Lingen

De winnaar is al bekend na ronde 1

De spelleiders van locatie Gregorius zijn perfect voorbereid door Peter en de zijnen. Meerdere informatiemails vooraf, een uitgebreide voorlichtingsavond in Zimihc-Overvecht waar alle zaken uitgebreid besproken worden, tot in detail uitgewerkte draaiboeken en twee dagen voor de eerste ronde wordt door Peter een tas met alle benodigdheden, de vragen, de antwoorden en zélfs een noodscenario bij mij aan huis afgeleverd. Echt top geregeld.
Eén puntje van aandacht: er zal op de zaterdag van de eerste ronde geen IT-er van de school aanwezig zijn, maar geen zorgen: er zijn door de IT-afdeling heel gedetailleerde instructies op papier gezet, inclusief voorbeeldfotootjes, codes etc. Zekerheidshalve bel ik twee dagen tevoren nog eens naar de school en vraag of het niet beter is dat ik vrijdagmiddag nog even kom kijken, maar er wordt me verzekerd dat het niet nodig is. Alles wordt vrijdagmiddag klaargezet en uitgebreid getest.
Zaterdag rond twee uur kom ik op de Van Asch van Wijckskade aan, twee uur voor aanvang van de live-uitzending. Je voelt hem al aankomen...
Huismeester Leo, bijzonder hulpvaardig, is al bezig om de zaak op te starten.
Wij gaan ondertussen met ons clubje de tafels klaarzetten en de zaal gezellig maken. Alles verloopt vlekkeloos. Alleen, de beamer... Leo is ondertussen de IT'ers

De teams zijn klaar voor de grote finale *foto: Rob van Lingen*

van de school toch maar gaan bellen. Eindelijk heeft hij er een aan de lijn, maar die staat bij het zwembad waar zijn kind moet afzwemmen. Tien minuten voor de start van de uitzending moet deze man – begrijpelijk – echt ophangen want zijn kind duikt dan in het water voor de zwemproef.

Inmiddels zitten de kandidaten al in de startblokken. Er heerst waarachtig een zekere nerveuze spanning, de concentratie is helemaal daar. Alleen die beamer wil maar niet. Zekerheidshalve heb ik mijn 'noodscript' er al bijgehaald. Ik vraag of er iemand is onder de aanwezigen die verstand heeft van ICT. En jawel, ene Martijn van team Noordoost 3 zegt er wel een béétje verstand van te hebben, maar kan niks beloven. Hij kent deze apparatuur natuurlijk ook niet.
En ja hoor, twee minuten voor de start van de live-uitzending floept de beamer aan en krijgen we de uitzending op het scherm. Wat mij betreft is de grote winnaar van deze Groate Utreg Kwis al bekend: Martijn!

Geert van Beek

Los zand of toch verbindend?
Ter gelegenheid van Utrecht900 hadden Ton van den Berg en Peter Gieling bedacht dat het leuk zou zijn mensen in de wijken bij elkaar brengen via een groots opgezette quiz, zoiets als een pubquiz maar dan met 900 deelnemers. Zó zouden Utrechters elkaar beter leren kennen. Onder andere Gildevrijwilligers Theo van Vliet en Willem Spee werden gevraagd de organisatie te versterken en mee te helpen bij het project.

Los zand of toch verbindend? Omdat er geen bekenden uit de buurt mee konden doen, ging ik met enkele onbekende mensen in zee voor de voorrondes. Met de nodige aarzeling, want de opzet was mij niet helemaal duidelijk en ik wist dat ik een gedeelte van de tijd op vakantie zou zijn. Ook anderen van de groep konden maar een enkele keer meedoen met een voorronde. Van enige gemeenschappelijke studie was geen sprake.
In het verre Zuid-Afrika kreeg ik op 23 oktober het bericht dat we via een shoot-out de derde voorronde door en dus gekwalificeerd waren voor de finale op 5 november. Ene Debby had in een shoot-out het goede aantal bibliotheekpashouders geraden. Op 2 november terug kreeg ik maar geen contact met sommigen. Debby mailde dat ze andere plannen had. Ronald deed de groeten uit België. Marcel en Eveline hulden zich in groot stilzwijgen. Daar ga je dan.

Dankzij Peter waren er op de finale-avond twee vervangers voor onze tamelijk virtuele groep: vader Rob en dochter Lynn van Rijnsoever. Ik kende hen niet, maar het klikte meteen. Wederzijdse specialismen werden snel doorgenomen. We waren hiermee de black horse van deze finale geworden. Peter kreeg het erdoor dat we in deze samenstelling mee mochten doen.
De eerste ronde: 8 van de 10 vragen goed, dat loopt super! Vraag 1, het boek De Doorsons kenden we geen van allen, we gokten verkeerd op 'Plantage Wildlust'. Bij vraag 2 beredeneerden we dat de Koran begint bij de Bijbel, dus gewoon Adam als eerste mens van ons allemaal. Dit leek een instinkerdje met de afleiders 'Ismaël' en 'Abraham. Bij vraag 10 gokten we verkeerd op de bekerfinale FC Utrecht-Ajax. Van een politieke partij Utregs Glorie had geen van ons drieën gehoord.

De tweede ronde was lastig maar als Gilderondleider, ook in de Lauwerecht, weet je toch wel genoeg over Godskameren, bastions en de Knollenbrug. Rob als Pijlsweerder was er regelmatig met moeite overheen gefietst. Julián Coco leek ons met de gitaar niet op zijn plaats in het USO, maar hij zat er toch echt in met zijn contrabas! Mijn teamgenoten hadden gelukkig wél van de Monteiro's gehoord. Daar zit mijn blinde vlek.

We eindigden met een score van 15 uit 20 en waren daarmee de nipte winnaars! Gelukkig was de shoot-out niet nodig, want met het aantal zuilen van Paleis Lofen zaten we er flink naast: niet 7, ook niet 8, maar 16. Boven was er ook nog een rij, naar het schijnt. Rob wil daar gaan rondleiden vanuit Domunder, maar dacht daar net te laat aan.
Wie alle vragen van de finale wil nalezen: https://degroateutregkwis.nl/vragen-en-antwoorden-finale-5-nov-2022/#more-974
We kregen uit handen van wethouder Eva Oosters een leuke prijs, een rood-witte bakstenen 'U'-sculptuur uit Paleis Lofen. Op de foto houdt de trotse captain van 'de Bierkaai' de trofee in zijn hand. Onze teamnaam was dus goed gekozen, want uiteindelijk was het voor de anderen, waaronder 'de Gladiolen' met mijn zoon Wouter, het hopeloze 'vechten tegen de bierkaai'.

Johan le Fèvre

De grote finale in de bieb op de Neude *foto: Rob van Lingen*

Toen en nu

Ik leen deze titel even van Paula Swieringa, die elders in dit Gildenieuws aan het woord komt en van wie wij in 2020 een bundeltje columns als eindejaarsgeschenk aan al onze vrijwilligers hebben aangeboden. Het leek me wel een goed motto voor mijn stukje waarin ik verder blader door ons archief, maar ook aandacht besteed aan zaken die op de bestuursagenda staan of stonden.

Vorige keer ging het over de lange aanloop voordat op 2 oktober 1989 de officiële start van Gilde Utrecht plaats kon vinden met een Open Huis in het piepkleine kantoor aan de Haverstraat. Kort daarvoor was de eerste *Gilde Gids* verschenen, een eenvoudig gestencild overzicht van het aanbod aan diensten van Gildevrijwilligers. Dat ging dan met teksten als: *'zeer ervaren man weet veel van...'* of *'ik geef hulp bij huishoudadministratie'*.
Jarenlang werd op deze manier in beeld gebracht wat het Gilde te bieden had, waarbij de vormgeving van de gids wel steeds verzorgder werd en er zelfs een in het Turks en Engels vertaalde verwijzing werd toegevoegd. Het aantal bemiddelingen steeg gestaag: in 1990-1991 waren er al circa 400 aanvragen voor hulp of advies.
Ook in 1990 werd op de Stadhuisbrug het startsein gegeven voor de - inmiddels alom bekende - gilderondleidingen. Daarbij waren naast de initiatiefnemer en inspirator, oud-gemeentearchivaris Eduard Struick, ook maar liefst twee wethouders betrokken. Het motto van deze wandelingen werd al snel *Zwerven tussen Dom en werven*. In 1999 verscheen er een boekje van dat daarna zelfs in het Engels vertaald werd. Begonnen werd met een zevental rondleiders, maar geleidelijk groeide dit aantal en in 1998 waren er 25 gidsen die 5300 deelnemers rondleidden.
Een eerste vermelding van het aanbod beter Nederlands leren vinden we in de Gildegids van 1993. Later werd dit bekend onder de naam Spraakmakend, vanaf 1998 in samenwerking met het Bureau Nieuwkomers van de gemeente. Intussen waren we verhuisd naar de Nachtegaalstraat waar de etalage tot 2005 diende als blikvanger voor het almaar groeiende aanbod van Gilde Utrecht en waar via wervende teksten de voorbijgangers uitgenodigd werden zich als vrijwilliger te melden.
Tot zover deze aflevering uit de oude doos; het is tijd om over te stappen van het *Toen* naar het *Nu* .

De afgelopen maanden heeft het bestuur regelmatig gesproken over kwaliteitszorg: het is van belang om aandacht te blijven besteden aan de actualiteit van ons aanbod en de respons van de deelnemers op de geboden diensten. Daarvoor is zelfonderzoek nuttig, naast de uitkomsten van enquêtes en evaluaties.

GILDE GIDS
DE GILDEGIDS IS EEN UITGAVE VAN DE STICHTING 'T GILDE UTRECHT, HAVERSTRAAT 5, 3511 RA - UTRECHT.
DIT ZIJN ONZE AANBIEDERS

De eerste Gilde Gids *Foto: Gildearchief*

Een ander onderwerp op de agenda was een 'gedragscode Gilde Utrecht'. Hoewel ons boekje *Ieder zijn waarde* al veel aandacht besteedt aan rechten en plichten van vrijwilligers, bleek het ook nodig om een formeel document op te stellen waarin specifieke gedragsregels zijn opgenomen op het terrein van persoonlijke veiligheid en privacy. Dat is er nu, het komt op de website en van nieuwe vrijwilligers zal worden gevraagd dit te ondertekenen.

Hans Marcelis *Foto: Nienke Willemsen*

Standaard moet in het najaar gewerkt worden aan een subsidieaanvraag en een daaraan gekoppeld *Activiteitenplan 2023*. Het is volgens ons een goed en aansprekend verhaal geworden en we hopen dat als u dit leest we uitsluitsel hebben gekregen over de subsidie voor het volgende jaar.
Verder werd het besluit genomen om de eindejaarsbijeenkomst nu blijvend te verplaatsen naar het voorjaar. Blijvende onzekerheid over covid en goede ervaringen in mei leidden tot deze verandering in onze jaarkalender.
Aan het eind van dit verslagje moet melding worden gemaakt van een bestuurswisseling: onze penningmeester, Eduard Povel, heeft aangegeven om persoonlijke redenen zijn functie te willen neerleggen. Gelukkig hebben we iemand gevonden die deze belangrijke functie wil overnemen. In het volgende nummer van ons Gildenieuws zal hij worden geïntroduceerd.

Tot zover deze laatste bestuurscolumn van het jaar. Ik sluit af met de beste wensen voor 2023, zowel voor ieder van ons persoonlijk als voor ons Gilde als collectief.

Hans Marcelis, voorzitter

Het Vorstelijk complex Zuilen

Het Vorstelijk complex kwam in 2010 tot stand met de bouw van de theaterzaal van Zimihc, die de panden van de voormalige Prinses Beatrixschool en Prinses Christinaschool (ook bekend als de Prins Bernhardschool) met elkaar verbindt. De naam is ontleend aan de vorstelijke namen van de scholen.

De twee scholen werden in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw door de gemeente Zuilen gebouwd om plaats te bieden aan het sterk groeiende aantal kinderen. In de jaren negentig kwamen ze echter leeg te staan en waren er plannen om ze te slopen. Op initiatief van de buurt en de gemeente is besloten de monumentale panden toch een nieuwe bestemming geven.

Door de gymzaal van de Prinses Christinaschool te slopen ontstond er ruimte voor een grote theaterzaal, en zo werden de gebouwen na een grondige renovatie verbonden tot één bruisend sociaal-cultureel hart.

Bron: website Zimihc Vorstelijk complex
Foto's: Alfred Sturkenboom

We starten met koffie bij de Colour Kitchen

Detail 'betonnen bal' exterieur Prinses Beatrixschool

Gebrandschilderd raam in de Prinses Beatrixschool

Ruwe muren, waar oorspronkelijk zachtboard op heeft gezeten

Ook een biljartclub is actief in het gebouw

De centrale hal met trap

Het hele complex in een oogopslag (Prinses Beatrixschool, theater Zimihc en Prinses Christinaschool)

Ingang Prinses Christinaschool

Exterieur theater Zimihc

Gang langs de theaterzaal

RONDLEIDINGEN

Afgewandeld
Door corona heeft natuurlijk veel stilgelegen, zo ook de opleiding van de nieuwe gidsen. Gelukkig heeft inmiddels een aantal gidsen 'afgewandeld', we noemen ze hier graag:
- Willem Spee
- Ineke Wiering
- Bertie Schonk
- Wim Horst
- Rijk Spijkerboer
- Anneke Ellerbroek
- Marja van den Bosch
- Loes Jacobs

In januari start weer een nieuw 'klasje' met zes aspirant-rondleiders

TAAL EN CONVERSATIE

De tiramisu, een kerstvertelling

Charles Dickens neemt in zijn beroemde kerstvertelling zijn ontelbare lezers mee naar de straten van Londen. Hij kijkt vrijmoedig, een beetje brutaal zelfs, bij mensen naar binnen en vertelt wat hij daar ziet. Ik ben geen Dickens, ik heet niet eens Charles, maar Gerlofke zei me dat ik wel de straat op kan gaan en bij mensen naar binnen kan kijken. Dat moet toch kunnen?

Goed dan, ik neem je mee naar een straat in Utrecht. Door een raam, zonder gordijnen, kan ik bij een huis naar binnen kijken en ik zie een gezin dat druk voorbereidingen treft voor een kerstdiner. Iedereen werkt mee. De jongste zoon heeft de tafel feestelijk gedekt, met dubbel bestek en glazen. Hij heeft zelfs aan kerstversiering voor op de tafel gedacht. Met een beetje hulp van de moeder heeft de jongste dochter een tiramisu gemaakt. Zij is er trots op; hij is ook mooi. Uiterst geconcentreerd strooit ze er met een theezeefje nog wat pure cacao op. 'Hij is af', roept ze en iedereen komt bewonderend kijken. Hij is prachtig gelukt. De oudste dochter is intussen druk met het voorgerecht, zij schikt de eendenborst met de salade en de kerstomaatjes zorgvuldig op de borden. 'Ha, kerst-omaatjes' roept de jongste zoon en hij pikt er gauw een uit het doosje. Hij wordt weggejaagd. De oudste zoon denkt, volgens het ouderwetse rolpatroon, dat hij twee linker handen heeft in de keuken maar hij heeft de hele middag zijn moeder geholpen met het hoofdgerecht. Iets in de oven, ik kan zo gauw niet zien wat het is. Wat een gezelligheid. De thermostaat staat braaf op 19 graden maar wat een warm tafereel. Ik moet nu gaan, ik wil nog even aan de overkant kijken.
Bij een grote villa sluip ik de voortuin in en, staande in de strakke border, kijk ik door het grote raam naar binnen.
Aan een lange, feestelijk gedekte tafel zit een gezin. Zij praten onderhoudend met elkaar. Er zijn ook wat vrinden uitgenodigd (hier spreekt men niet van vrienden maar van vrinden). Er wordt veel gepraat en gelachen. In de keuken is een team druk bezig met het bereiden van allerlei schotels. De chef zwaait zenuwachtig met zijn pollepel in de rondte als dirigeerde hij de vijfde van Beethoven. Er wordt hard gewerkt daar in de keuken. Ik kan niet goed zien wat het is maar het gaat om ingewikkelde gerechten, het ziet er prachtig uit. Het gezelschap aan tafel wacht rustig af wat er zal worden opgediend.

Advertentie Koken op gas
bron: boekje Lustrumfeesten 1936

Twee manieren voor een kerstdiner, feestelijk, huiselijk en lekker.
Lieve lezer, ik ga onze organisatie niet vergelijken met een van die gezinnen. Daarvoor zijn de verschillen te groot.

Veel te groot. Maar één ding is wel duidelijk. Ons Gilde kan niet rustig aan tafel afwachten wat ons professionele team in de keuken aan ons zal voorzetten. Wij zijn blij met en zuinig op ons team, maar we weten dat we, als vrijwilligersorganisatie, niet alles aan dat team kunnen overlaten. Er moet veel gebeuren om de organisatie draaiend te houden. De werkzaamheden moeten worden gecoördineerd en gefaciliteerd door een coördinatiecommissie. Alleen al op taalgebied wordt twee keer per jaar een taaltref georganiseerd, een plenaire bijeenkomst in november, taalhulp aan Oekraïners, leesgroepen in de bibliotheek, groepen bij taalscholen, taalwandelingen etc. Vrijwilligers worden aangenomen, geïnformeerd en op weg geholpen. Zij worden gematcht met de taalvragers die zich bij ons melden. We moeten met elkaar zorgen dat mensen ons weten te vinden, dat we kwaliteit leveren en blijven nadenken over de beste aanpak. We moeten met elkaar de commissies bemensen en (ad hoc) bijeenkomsten organiseren.
Daarom nodig ik je van harte uit om na te denken over wat je, naast de werkzaamheden waarvoor je hebt gekozen, kunt doen om de organisatie draaiend te houden. Het een kan niet zonder het ander.
Help je komend jaar mee met de tiramisu? Ik zorg dan voor de limoncello. Mooie, gezellige en vredige kerstdagen gewenst met familie en vrienden.

Martijn Verviers

Samenspraak voor Oekraïners? Dat vergt een andere aanpak!

De aanval van Rusland op Oekraïne begin dit jaar heeft geleid tot een grote stroom vluchtelingen richting West-Europa. In Nederlandse gemeenten hebben zich inmiddels ruim 80.000 Oekraïners geregistreerd. Zij hebben recht op leefgeld, onderdak, medische zorg en onderwijs. Voor het geven van taalondersteuning aan volwassen Oekraïners doet de gemeente Utrecht een beroep op diverse vrijwilligersorganisaties, zoals het Gilde.

Afke aan het werk op het Gildekantoor
Foto: Nienke Willemsen

Andere intakegesprekken
Afke van Dijk coördineert bij Gilde Utrecht al enkele jaren vraag en aanbod tussen taalvragers en taalcoaches. De taalvragers zijn niet altijd vluchtelingen. Ook arbeidsmigranten en internationale studenten melden zich bij het Gilde. Voorwaarde is wel dat ze al enigszins Nederlands spreken.
Met de Oekraïners verloopt de kennismaking en het voeren van de intakegesprekken geheel anders. Lang niet iedereen beheerst het Engels, zodat Afke ook geregeld samen met een tolk de intakegesprekken voert. Zoals op de asielboot Formidable, op de kop van het Merwedekanaal (dichtbij de koffiebranderij van DE) waar ongeveer 150 Oekraïners wonen. Na een oproep van het Gildebestuur heeft een aantal leden een stoomcursus gevolgd: hoe pak je taaloverdracht aan voor mensen die niet of nauwelijks Engels spreken. ‘We hebben bij de Oekraïense taalvragers heel bewust geprobeerd nieuwe taalcoaches te werven, bijvoorbeeld onder de rondleiders, taalcoaches Engels en Frans en andere leden van het Gilde die op dit gebied de handen uit de mouwen willen steken’, vertelt Afke. Daarmee wil het Gilde voorkomen dat de taalcoaches die momenteel al werken met bijvoorbeeld vluchtelingen uit met name Syrië, Turkije en Afghanistan nog meer op hun bord krijgen. Er zijn inmiddels meerdere rondleiders en taalcoaches Engels en Frans die individueel of binnen een gezin Oekraïners coachen.

Taalschool NCB
Rik Boonstra is de eerste die van start is gegaan als taalcoach voor een groep Oekraïense vrouwen. Deze wonen op de boot en spreken helemaal geen Engels. Rik spreekt Russisch en dat vergemakkelijkt het contact met hen. Vervolgens heeft Frouke Hansum een groepje Oekraïense jongere vrouwen onder haar hoede genomen. Zij ontmoet haar taalmaatjes in het centrum van Utrecht, bij de taalschool NCB.
Het NCB heeft namelijk aan het Gilde een ruimte daarvoor beschikbaar gesteld. Frouke is begonnen met een groepje Engelssprekende vrouwen, maar inmiddels zijn er ook vrouwen aangeschoven die nauwelijks Engels spreken. Men helpt elkaar met het vertalen van het Engels in het Oekraïens. Sinds een paar weken is er nog een derde groep van start gegaan. Afke heeft de afgelopen jaren al heel wat taalmaatjes gehad, maar heeft nog niet eerder voor een groep gestaan. Nu is ze taalcoach voor een groepje Oekraïners. Ze wonen bij haar om de hoek, in een voormalig studentencomplex in de Kanaalstraat in Lombok. Niet alleen vrouwen, ook mannen, en gelukkig zijn er een paar die ook Engels spreken.

Nederlands voor Oekraïners

Vertaal-app
Nu Rik vanwege een vakantie een aantal weken niet beschikbaar is, neemt Afke zijn taak op de boot tijdelijk over. 'Ik heb intussen een vertaal-app ontdekt waardoor mijn Nederlandse instructies direct in het Oekraïens worden vertaald. Het is een heel handig hulpmiddel', aldus Afke.
Met de komst van deze nieuwe groep Oekraïense taalvragers zijn haar werkzaamheden uitgebreid en is ze wat vaker te vinden op het Gildekantoor. 'Maar ik vind dit werk heel leuk, het geeft veel voldoening dat je wat kunt betekenen. Als er meer leden van het Gilde zijn die wat tijd willen vrijmaken voor dit mooie werk, kunnen ze zich melden via het kantoor of direct bij mij.' (afkevandijk@lombok.nl)

Cor van Santen

Taalmaatjes Martine en Oksana
Martine Onnekink meldde zich kort na haar pensionering in 2016 bij het Gilde met het aanbod om conversatieles te geven. Aan onderwijservaring ontbreekt het haar niet. Ze was 35 jaar docent Frans in het voortgezet onderwijs en verzorgde ook jarenlang de lessen Klassieke Culturele Vorming (KCV) en Latijn voor niet-gymnasiasten. Bovendien doceerde ze vijf jaar Frans in het Duitstalige deel van Zwitserland. Nu geeft ze met veel plezier conversatielessen Frans en Duits vanuit haar fraaie nieuwe appartement in Oudenoord. Momenteel ontvangt ze wekelijks vijf cursisten die afzonderlijk hun beheersing van de Franse of Duitse taal willen verbeteren.

Taalmaatjes Samenspraak Oksana en Martine *Foto: Cor van Santen*

Slavische talen
Daarnaast komt sinds enkele maanden de Oekraïense Oksana regelmatig langs om met hulp van Martine de Nederlandse taal beter te leren. Slavische talen zijn Martine niet helemaal vreemd want ze studeerde in 1974 een jaar in Praag maar ze is wel blij dat Oksana uitstekend Engels spreekt want dat maakt de conversatie een stuk gemakkelijker. Anderzijds benadrukt Martine dat het leren van Nederlands niet eenvoudig is. Bijvoorbeeld omdat het een taal is met weinig regels die cursisten houvast bieden. En in tegenstelling tot onze taal kennen de Slavische talen bijvoorbeeld geen lidwoorden.

Werken in de bibliotheek
Oksana gaat de uitdaging graag aan. 'Ik wil goed Nederlands leren', zegt ze op besliste toon. Ze heeft in Oekraïne een universitaire studie economie afgerond. Haar werk voor een bank in haar moederland zet ze ook vanuit Nederland voort. Na eerst bij een gastgezin te hebben gewoond heeft ze nu een hut op de asielboot. Werken kan trouwens ook op plekken met een goede internetverbinding zoals de bibliotheek. Utrecht verkent ze met de fiets, de stad bevalt haar wel. 'Maar mijn komst naar Nederland was geen vrije keuze, ik mis mijn familie en vrienden enorm.' Ze is blij met mensen als Martine die haar aanmoedigen om onze taal onder de knie te krijgen. 'Ze pikt het heel snel op en natuurlijk maakt ze fouten maar dat hoort erbij. Bovendien is haar uitspraak uitstekend.' Oksana glimlacht.

Een confrontatie van heden met verleden

Interview met Paula Swieringa

Ruim vier jaar alweer schrijft Paula Swieringa in het AD Utrechts Nieuwsblad de rubriek Toen & Nu. Aan de hand van twee foto's van dezelfde plek schrijft ze wekelijks een pakkend verhaal. De ene foto komt meestal uit het Utrechtse Archief, de andere zelfgemaakte foto toont dezelfde plek zoals die er nu uitziet. Zo verbindt Paula het verleden met het heden. Het levert boeiend leesvoer op voor wie geïnteresseerd is in de veranderingen in de stad.

De columnachtige teksten van Paula geven smoel aan de rubriek en stof tot discussie. In 2020 bundelde zij een selectie van deze stukjes in het boek Toen & Nu, Kijk hoe de stad verandert. Zij gaf het in eigen beheer uit en het bestuur van Gilde Utrecht vond het meteen een mooi eindejaarscadeau voor alle leden. Intussen zijn ook deel 2 en 3 al verschenen en wat de auteur betreft blijft het daar niet bij.*

Paula Swieringa *foto: privéarchief*

Met dank aan Het Utrechts Archief

'Ik kom genoeg interessante onderwerpen tegen die een plek in deze rubriek verdienen', vertelt ze thuis aan de keukentafel. 'Dat is het voordeel van een lange carrière in de lokale journalistiek.'

Ook het rijk gevulde Utrechtse Archief is voor de schrijfster een dankbare inspiratiebron voor haar publicaties. 'Neem alleen al de enorme hoeveelheid foto's van de stad die hier te vinden zijn. Dan zie ik een beeld uit het verleden en denk ik: hoe zat dat ook alweer? Wat is de situatie nu? Soms herken je details van foto's, zodat je denkt: dat pand ken ik nog, maar de rest? Wat is daarmee gebeurd en wat zit erachter?' Ook het raadplegen van in het archief bewaarde oude kranten levert vaak ideeën op voor *Toen & Nu*. En natuurlijk krijgt ze ook uit haar omgeving of van lezers wel tips die soms weer tot nieuwe bijdragen leiden voor de krant.

Andere binding met de stad

Met ruim dertig jaar journalistieke ervaring met Utrecht als werkterrein heeft Paula de stad in veel opzichten zien veranderen. 'Het huidige Utrecht is een stad met heel veel hoogopgeleide inwoners die overal vandaan komen en een andere binding hebben met de stad dan de Utrechters die er altijd al woonden. Zij kennen het verleden van de stad niet maar zij bepalen wel voor een groot deel de agenda van de stad. In de gemeenteraad van Utrecht zitten vrijwel geen leden die hier geboren en/of getogen zijn. Een nieuwe partij als Student en Starter focust vooral op onderwerpen die studenten bezighouden. En dan zijn de meeste raadsleden hoogopgeleid. Dat de woningnood nu hoog op de politieke agenda staat, komt doordat raadsleden het nu opeens zelf ervaren. Omdat hun verwanten of kinderen amper huisvesting kunnen vinden. Maar de woningnood was er altijd al, ook toen ik nog jong was. Vooral voor de oorspronkelijke Utrechters met weinig inkomen. Heel veel sociale woningen zijn gesloopt en de nieuwbouw die ervoor terugkwam is vaak te duur voor de mensen die op die plek woonden. Dat is de 'veryupping' van de stad, dat zie ik ook in mijn eigen wijk', constateert Paula.

De verschillende Toen en Nu boekjes van Paula Swieringa

Al die ketens

Ook in de binnenstad ziet ze het typische Utrechtse karakter steeds minder worden. 'Het is heel druk, vooral met toeristen en dagjesmensen. De terrassen zijn vaak vol en wil je in een restaurant wat eten, dan krijg je een tijdslot, zo van: na twee uur wegwezen. En dan al die winkelketens in de stad, die maken er een doorsnee stad van. Zaken als Broodje Mario, Broese, Bijleveld, de ijzerwinkel van Pijper en een speciaalzaak als Paul van Dillen

(koffiemachines) op het Vredenburg zijn winkels die echt Utrechtse *roots* hebben, maar die zie je steeds minder.'

Broedplaatsen
Wat ze ook ziet is dat de stad steeds minder ruimte biedt aan creatieve Utrechters die iets met die stad willen doen. Neem de studio's en oefenruimtes van dB's aan de Cartesiusweg die moeten verdwijnen omdat daar woningen komen. Woningen die niet eens altijd voor Utrechters worden gebouwd. Bij de viering van Utrecht900 gaf Kensington een concert vanaf de Domtoren. Dan maakt het stadsbestuur goede sier met een Utrechtse popband. Maar die jongens zijn wel zover gekomen omdat ze in broedplaatsen als dB's de kans kregen om te groeien.'

Een nieuwe wandeling?
Voor haar rubriek Toen & Nu loopt en fietst Paula heel wat af en ervaart ze ook de charme van de stad. Voor de gidsen van het Gilde die denken aan het samenstellen van een nieuwe stadswandeling heeft ze nog een mooie suggestie. 'Maak een wandeling vanaf het Vredenburg naar het Wilheminapark (Lange Viestraat, Neude, Lange Jansstraat, Janskerkhof, Nobelstraat en Burgemeester Reigerstraat). Het is een route die vroeger alleen maar bestond uit smalle straatjes, die vanaf de jaren 10 tot de jaren 70 vorige eeuw enorm zijn verbreed voor de west-oost verbinding. Neem de oude archieffoto's mee en stop dan regelmatig om te zien wat er op die plek stond en wat je nu ziet. De route is simpel: almaar rechtdoor en voor een groot deel langs de busbaan. Maar met die oude foto's erbij wordt het toch heel interessant.' De zogeheten Burgemeester Reigerroute, noemt ze het zelf. Naar de burgemeester die deze verkeersroute bedacht.

Cor van Santen

**De boeken Toen & Nu deel 1, 2 en 3 zijn nog altijd verkrijgbaar. Je kan ze bestellen bij Paula zelf via paulaswieringa@gmail.com. Binnen Utrecht of op fietsbare afstand daarvan, brengt ze zelf rond. Ze liggen ook bij Broese en bij Groeten uit Utrecht. Deel 1 en 2 kosten 15 euro, deel 3 € 17,50.*

Paula Swieringa (54) groeide op in Overvecht en woont nu al jaren in Nieuw Engeland. Ze studeerde aan de School voor Journalistiek in Utrecht en is ruim dertig jaar werkzaam als freelance journalist en dan voornamelijk in Utrecht. Ze was onder meer verslaggever van het huis-aan-huisblad Ons Utrecht, hoofdredacteur van Straatnieuws, Utrecht-correspondent voor het Algemeen Dagblad en hoofdredacteur van het Overvechtse wijkblad Dreefnieuws. De laatste jaren was ze eindredacteur voor het AD Utrechts Nieuwsblad en sinds 2018 neemt zij de rubriek Toen & Nu in deze krant voor haar rekening die eerder werd verzorgd door AD-journalist Bert den Hoed.

IN DE SCHIJNWERPER

Een boomklimmer tussen politiek, bewoners en welzijnsorganisaties

Interview met Wim Horst (parkcoördinator gemeente Utrecht en groene Gilderondleider)
Klokslag 11 uur op de afgesproken novemberdag komt Wim Horst (64), parkcoördinator bij de gemeente Utrecht, aangefietst bij Griftsteede waar hij zijn kantoor heeft in het mooie halfronde, multifunctionele gebouw. Hij had eerst een klus in het Máximapark en was 's ochtends vroeg per trein vertrokken uit zijn woonplaats Amersfoort. Hij vertelt over zijn jeugd, opleiding en eerste banen, maar vooral over zijn grote betrokkenheid bij het Griftpark.

Wim aan zijn werktafel in Griftsteede
Foto: privéarchief Wim Horst

'Ik ben geboren in een rooms-katholiek gezin in Hooglanderveen onder de rook van Amersfoort op de boerderij van mijn ouders. Het misdienaarschap en de Katholieke Plattelandsjongeren hoorden bij mijn opvoeding. Het was daar (Hoogland en omgeving) een rooms katholieke enclave in een overigens protestants gebied. Er waren zes kinderen thuis waarvan er nu nog vijf in leven zijn. De annexatie door Amersfoort heeft van het dorp, behalve de kerk, niets

overgelaten. Ik woon nu met mijn vrouw in Zielhorst, dicht bij Schothorst en dus deel van Amersfoort. Onze twee zonen zijn uitgevlogen twintigers en actief in de 'aardwetenschap'. Ik reis al sinds de jaren negentig heen en weer tussen Amersfoort en Utrecht, meestal met de trein en de fiets. We hebben geen auto.

Mijn eerste opleiding was aan de Sociale Academie. Ik kwam in het welzijnswerk terecht. Maar het was niet echt wat ik zocht. Als boerenzoon paste ik beter als 'agrarische bedrijfshulp' en ging als zodanig werken via een uitzendbureau. Mijn taken lagen overal in de provincie Utrecht. Ik volgde cursussen, o.a. voor boomtechnisch adviseur.
Daarna kwam ik in vaste dienst bij Jörn Copijn aan de Gageldijk in Utrecht, waar ik bleef tot 1999. Ik werkte door het hele land op het gebied van tuin- en parkbeheer. Graag was ik betrokken bij milieuvriendelijke projecten, die ook aansloten op 'organische architectuur'. Zo heb ik veel gewerkt in en om gebouwen van Alberts en Van Huut (Gasunie, Groningen; KPMG en ING in Amsterdam). Daar werd uiteraard geen gif gebruikt. Een bezwaar was wel dat ik vaak de hele werkweek van huis was en in een kosthuis at en sliep.
Daarom besloot ik te solliciteren bij de gemeente Utrecht, en ik kreeg toen mijn huidige baan als parkbeheerder. Grappig was dat een test had uitgewezen dat ik niet geschikt was voor ambtenaar – nou dat leek wel te kloppen want ik kreeg in een van de eerste jaren een 6 min van het Hoofd Groenbeheer. Toch voelde ik mij prettig 'ergens' tussen politiek, vakcollega's, bewoners en welzijnsorganisaties in. Een nieuwe beoordeling leverde nota bene een 8 op!
Mijn werk speelt zich vooral af in het Griftpark en vanaf 2003 ook het Zocherpark, soms ook in andere parken. Boombeheer en -aanplant en ook maaibeheer behoren tot mijn taken. Contact met bewoners(organisaties) is heel belangrijk in mijn werk. Wethouder Jan van Zanen organiseerde ook destijds al bewonersbijeenkomsten en zorgde voor extra geld voor onderhoud van het Griftpark.

Wim uitkijkend over 'zijn' Griftpark in 2000 (met het kunstwerk van Schütte op de achtergrond)

Foto: privéarchief Wim Horst

Griftpark. Dit park is aangelegd op het oude terrein van de Utrechtse gasfabriek. Het terrein was sterk vervuild (o.a. met teer en tolueen) en in de jaren tachtig, toen het park deels was aangelegd, deden zich onveilige situaties voor. Er kwam een langdurige discussie over bodemsanering op gang, die uiteindelijk leidde tot het toepassen van de zogenaamd IBC-methode (Isoleren, Beheersen, Controleren). Deze was vele miljoenen goedkoper dan het tot in de diepte afgraven van de grond. Het park werd omringd door een 60 meter diepe damwand zodat het diepere grondwater (dat uit de Utrechtse heuvelrug naar het westen stroomt) niet verontreinigd wordt. Er worden nog steeds metingen van de grondwaterkwaliteit gedaan. De universiteiten van Wageningen en Utrecht, en Deltares zijn betrokken bij vervolgonderzoek. De bovengrond (circa 1 meter) is vervangen door goede veengrond die is uitgegraven onder de Arena in Amsterdam (het Ajax-stadion). Het park kon opnieuw worden ingericht en beschikt o.a. over een vijver (met cascade), bloementuin, dierenweide, speeltuin, uitzichtheuvel en een restaurant.

In het informatiecentrum Griftsteede kun je het boekje *Het Griftpark, proeftuin voor bodemsanering* gratis meenemen. Je kunt daar ook het mooie fotoboek van Angeliek de Jong en Jerry Goossens inzien: *De duizend gezichten van het Griftpark*.

Toen de singel weer rond was, kwam ik in contact met Gerrit Huisman die mij uitnodigde om mee te doen met de Gildecursus Leer Mij Utrecht Kennen. Kort geleden heb ik daarvoor (met jou, Aart) een voordracht gegeven met Zocherwandeling na afloop. Ik denk dat dit naadloos kan overgaan in meer rondleidingen voor het Gilde, zeker als ik over circa drie jaar gepensioneerd ben. Ik ben ook van plan te gaan meelopen met andere Gildewandelingen.
Wandelen kun je wel de hobby van mij en mijn vrouw noemen, het is ook onze favoriete vakantiebesteding, zowel in Nederland als Duitsland (Eifel/Moezelgebied). Vliegen doe ik niet - dat snap je inmiddels wel - maar een boom inklimmen doe (deed) ik als een aap.'

Örebro. Uit deze Zweedse stad heeft Wim een nieuw gekweekte, sterke lindesoort cadeau gekregen: Tilia platyphyllos Örebro. Eén exemplaar staat vlak bij de ingang van Griftsteede in een ruim plantgat en is nog volop in blad. Er is ook zo'n boom geplant in het Zocherpark bij Manenburg. Op het koperen plaatje voor de boom dat nog op het bureau ligt, staat Örebrö, maar de interviewer – die met zijn kennis van het Zweeds pronkt – merkt op dat de stad Örebro heet (uitspraak Eurebroe, klemtoon op laatste lettergreep; letterlijk vertaald 'Centbrug'). Gelukkig laat Wim het veranderen vóór de plaatsing!

Met veel plezier heb ik deze charismatische 'milieuaap' geïnterviewd - ik denk, nee weet, dat hij een aanwinst voor Gilde Utrecht is!

Aart de Veer

De Sluis-fluit koe

Het is zondag 11 september. Moe en voldaan kom ik rond vijf uur thuis. Ik heb twee rondleidingen gegeven langs de noordzijde van de singel met de titel Waterbeheer.

Bij de voorbereiding van de wandeling zag ik een soort onthoofde 'witte koe' in de Weerdsluis. De Sluis-fluit stond erbij op een bordje met de naam Gemma Luz Bosch. Het was me volstrekt onduidelijk wat het was. Ik stond een tijd de 'koe' met gaten van alle kanten te bekijken tot een jonge vrouw naar me toe kwam. Het was Gemma. Ze legde me uit dat als de schutsluis vol loopt met water de koe langzaam verdrinkt en het opkomende water dan de lucht in de buik van de koe door de gaten naar buiten drukt waardoor er fluittonen ontstaan. De 'koe', de sluis-fluit dus, was maandag 7 september te water gegaan in het kader van het Gaudeamus festival voor jonge musici. Google maar eens op <sluisfluit – gemma – utrecht>. Achter deze klankinstallatie zit ook een diepere gedachte; het is een wake-up call voor opkomend/stijgend water. Met de groep van de rondleiding om 11 uur begon de 'koe' te fluiten toen we aankwamen. Het was het hoogtepunt van de rondleiding.

De Sluis-Fluit koe *Foto: Bertie Schonk*

Bertie, luisterend naar haar coach Henk van Hilten bij haar installatie als Gildegids
Foto: privéarchief

Vanwaar die fascinatie voor water? En waarom wilde ik graag stadsgids worden? Dat ga ik vertellen. Toen ik eind jaren negentig weer een aantal jaren in Utrecht woonde, heb ik regelmatig meegelopen met het Gilde. Ik heb me toen voorgenomen om na mijn pensionering in Utrecht te gaan wonen (en te blijven) en als het even kon stadsgids te worden. Leek me gewoon leuk, je eigen leefomgeving goed kennen. Ik kan beter zeggen: begrijpen. 'Begrijpen' waarom iets is zoals het is. Wat me boeit zijn de factoren en processen die de stad hebben gemaakt tot wat die is. En wat zijn scenario's voor de toekomst gelet op ontwikkelingen die gaande zijn?

Over de grenzen kijken

In de studietijd, waarin ik ook mijn man leerde kennen, kwam de wens op om over de grenzen heen te kijken. We gingen een klein jaar op pad in India (zoals zovelen in die tijd). Een half jaar werkten we in een melaatsenkolonie in Madras (India). Een jaar later werkten we acht maanden in een klein ziekenhuisje in Sumve (Tanzania). De omstandigheden waren onvergelijkbaar met hier. Het werd mij duidelijk dat gezondheid van mensen gelegen is in de fysieke en natuurlijke leefsituatie van mensen én in de politieke wil van de overheid de leefomgeving te verbeteren. Schoon drinkwater speelt daarin de hoofdrol. Het verhaal van Wijk C in de negentiende eeuw is daar ook een voorbeeld van.
Na ons artsexamen hebben we nog drie jaar meegewerkt in een programma van de WHO gericht op de bestrijding van lepra in Nepal. Onze jongste zoon (nu 41 jaar) is in Kathmandu geboren.

Sociale geneeskunde en geologie

Terug in Nederland heb ik me gespecialiseerd in de sociale geneeskunde. Passend bij mijn neiging om naar achtergronden en oorzaken te zoeken ben ik altijd als wetenschappelijk onderzoeker verbonden geweest aan Academisch Medische Centra (Utrecht, Leiden, Amsterdam). Nu wilde het 'toeval' dat drie dagen voordat ik afscheid nam van mijn werk, op 25 april 2015, er een aardbeving van 7,8 op de schaal van Richter plaatsvond zo'n 30 km ten noordwesten van de Kathmandu, Nepal. Ik was daar in februari nog geweest omdat ik toen bestuurslid was van Sathiko Sath, een organisatie voor scholing van kinderen. We hebben direct geld ingezameld (en dat vloog binnen) en het besteed aan vier drinkwaterprojecten en een gezondheidscentrum.

GEEF DE PEN EENS DOOR

Omdat ik weinig van geologie en aardbevingen wist ben ik me daarin gaan verdiepen. Net met pensioen, dus tijd genoeg. Al een paar jaar ben ik nu vrijwilliger bij het Geologische Museum Hofland te Laren. We proberen de vaste tentoonstellingen meer te verbinden met de hedendaagse problematiek. Water is daarbij een nog onderbelicht onderwerp maar heeft volop aandacht.

Water

In coronatijd, toen mijn opleiding tot stadsgids me lekker bezighield, vond ik op internet het document *De singel als klimaatadaptieve drager* van OKRA Landschapsarchitecten (gevestigd op de Oudegracht) van maart 2019. Boeiend om te lezen welke mogelijkheden er zijn en deels al benut worden om de Utrechtse binnenstad weerbaar te maken tegen de veranderende weersomstandigheden. Het riep natuurlijk ook een groot aantal vragen op. Sinds kort ben ik 'ambassadeur' van De Stichtse Rijnlanden (voor hand- en spandiensten) waardoor ik hulp heb bij het vinden van antwoorden op mijn vragen. Waterbeheer vroeger en nu fascineert me steeds meer. Ik heb dan ook besloten 'water' in brede zin tot mijn thema te maken.

Bertie Schonk

COLUMN

Het ommetje

'Use it or lose it' zegt de dokter. Beweeg, beweeg, beweeg! Deze imperatief had ik tijdens mijn werkzaam leven echt niet nodig. Op alle ADV-dagen beliep ik Lange-Afstand-Wandelpaden (LAW). Het motto van de LAW: Un jour sur le sentier est une semaine de santé. Geen gebiedende wijs maar meer een aanmoediging. Take it or leave it.

Met de VUT werd ik vrijwilliger bij de LAW en beschreef diverse te ontwerpen LAW-paden. Te beginnen met het Grenslandpad van Sluis naar Valkenswaard, 294 km.
Lopen in het veld, een praatje maken met lokalen, waar komt de benaming 'Goddeloze singel' vandaan, waarom ligt dat paardstandbeeld op z'n rug, een bloeiende tuin bewonderen en binnen genood worden voor de koffie. Ik maakte kennis met een Vlaming die pas na 20 kilometer pauzeerde voor de koffie. That's the spirit.
Het lopen langs een bloeiende vlasakker met korenbloemen, karwijzaad, savooiekool. Daar knap je van op.

Het ommetje, het woord alleen al. Een diminutief.
Eigenlijk een belediging voor een promeneur zoals ik mezelf beschouw.
Het Nederlands kent volgens mij de meeste verkleinwoorden. Alle genotmiddelen: borreltje, wijntje, sjekkie, sigaartje. Laatst hoorde ik iemand zeggen 'even een koffietje halen'. Holy Mozes.
Het bereiken van een kruispunt is bij een ommetje al een heel verzetje. Wow. Toch sla ik geen ommetje over. LAW kent geen ommetjes, je bent in het veld.
Al die hondenuitlaters, joggers, wielrenners. Er wordt niet gegroet.
Honden moeten binnen de bebouwde kom aangelijnd zijn maar niet alle bazen houden zich daaraan. Vorige week komt er een zwarte hond op me af met zo'n valse kop. Ik ga stokstijf staan, handen op borsthoogte. Het beest ruikt aan mijn kruis en ik roep tegen de baas: U moet die hond aanlijnen. 'Wat?' Aanlijnen dat beest. 'U kunt beter doorlopen meneer.'

En dan buiten de rondweg die eeuwige fruitbomen. Halverwege datzelfde ommetje loopt een hond - type stofzuigermodel - in een weiland luid blaffend mijn kant op. Het baasje komt op 150 meter afstand mij tegemoet. Dat beest komt de weg op, posteert zich bij mijn enkels, nog steeds vals blaffend. Andermaal speel ik de stokstijve klaas, tot het vrouwtje genaderd is en het beest aanlijnt. Het baasje spreekt het beest bestraffend toe en richt zich tot mij. 'Excuses meneer. Weet u, een tijdje terug heeft een oudere heer hem een schop gegeven'.
Die vrouw zal zich eufemistisch uitgedrukt hebben met 'oudere heer'. Voor thuis heeft ze een andere term paraat. Na de obligate plichtplegingen 'dat doet-ie anders nooit' - vaste prik - neem ik even de tijd het baasje te keuren of nou ja, nader in ogenschouw te nemen. Geen typetje dat je voor de thee zou vragen. Dit geheel terzijde.

All-in-all ben ik de enige normale vent die een luchtje komt scheppen, maar het is geenszins mijn bedoeling dat de lezer tot diepe deernis wordt gewekt. Dat zij verre van mij.

Han Davidse

PUZZEL

Vorige puzzel

De puzzel uit het vorige nummer over vier Utrechtse burgervaders heeft maar weinig goede inzendingen opgeleverd; kennelijk was de opgave te moeilijk voor onze (oudere) lezertjes. Hieronder volgen de namen en de ambtsperiode:

1. Deze burgemeester was een begenadigd pianist maar speelde op het gebied van ruimtelijke ordening de eerste viool. *jhr.mr.dr. C.J.A. de Ranitz (1948-1970)*
2. Deze man had geen academische achtergrond maar was gepromoveerd in het vak Eloquentia. *H.J.L. Vonhoff (1974-1981)*
3. In barre tijden burgemeester af maar bij de wederopbouw weer op. *mr.dr. G.A.W. ter Pelkwijk (1934-42 en 1945-48)*
4. Een gymnasiast die hier ook in een beetwortelsuikerfabriek heeft gewerkt en door Toon Dupuis is vereeuwigd. *dr. B. Reiger (1891-1908)*

Op de vraag waar de tekening van Henk van Hilten was gemaakt - geen mooi Utrechtse plekje maar een actuele situatie - kwamen gelukkig veel goede oplossingen. Doorslaggevend was het antwoord van Margreet Oskam:

'De tekening van Henk van Hilten in Gilde Utrecht Nieuws van september 2022 is gemaakt tegenover Groenewoudsedijk 1. Daar heeft hij het gemaal De Aanvoerder met de 4 noodpompen getekend. Wegens een defect van een van de twee vijzels moesten er noodpompen gebruikt worden deze zomer. Het gemaal pompte extra zoet water naar West-Nederland vanuit het Amsterdam-Rijnkanaal om verzilting tegen te gaan. Verzilting dreigde deze zomer door langdurige droogte, waardoor het water in de Rijn heel laag stond.'

De prijs ligt op het Gildekantoor op haar te wachten.

Nieuwe puzzel

De serie Utrechtse kwartetten wordt voortgezet met vier auteurs van wie een beknopte maar karakteristieke beschrijving wordt gegeven. Om welke vier gaat het hier?

1. Zij was een schoonheid gezien haar voornaam.

2. Deze stadsdichter had vroeger moeite erop uit te trekken.

3. Voor deze auteur was Utrecht een stad van zachte idioten.

4. Als je haar wilt bereiken, heb je genoeg aan de afkorting.

Weet u de puzzel op te lossen of kunt u vertellen waar de tekening van Henk van Hilten is gemaakt? U kunt uw antwoord voor 1 maart 2023 mailen naar kantoor@gildeutrecht.nl of, als u liever pen en papier gebruikt, opsturen naar Redactie Gildenieuws, Lange Smeestraat 7, 3511 PS Utrecht.

Thom van Rossum

DE ACHTERPAGINA

tekening: Henk van Hilten

